
Inledning

Psykoanalysen har en hundraårig historia och vi vill inleda det nya seklet med ett temanummer med barnet i centrum: artiklar om psykoanalys med barn och ungdomar, belysning av barndomens historia och många andra infallsvinklar.

I sekelskiftets Wien var det förstås inte barn som var patienter men de vuxna patienternas barndom stod i centrum för Freuds intresse: hur relationerna till betydelsefulla vuxna och syskon tidigt i livet kommer att sätta sin prägel på den vuxnes relationer till sin omvärld och inte minst till sin analytiker. Freud intresserade sig för att rekonstruera barndomsupplevelserna. Han ville förstå hur de format senare mönster för relationer och hur de givit upphov till de symtom som förde patienterna till hans praktik. Freud betonade barnets sexuella utveckling i sin skrift *Tre avhandlingar om sexualteori* (1905). Den första barnanalysen finns beskriven i *Lille Hans*, som Freud publicerade 1909. I den analysen arbetade Freud med en sorts indirekt psykoanalys: pappan Max Graf – god vän till Freud – beskrev sin sons fobiska symtom varefter Freud tolkade med fadern som förmedlande länk till den lille patienten.

Liksom flera gånger tidigare kan *Divan* i detta nummer med benäget tillstånd från Bokförlaget Natur och Kultur presentera en text ur Freuds *Samlade skrifter* (under utgivning). ”Familjeromanen hos neurotikerna” (1909) publiceras här för första gången på svenska. Att vara av annan och förnämare börd än de verkliga föräldrarna är en återkommande fantasi som man stöter på såväl i

litteraturen som i analysrummet eller fortfarande kan ha egna starka minnen av. Temat tycks ha intresserat Freud under hela hans liv. Det dyker upp redan i ett brev till Fliess 1898, där Freud analyserar en novell av den samtida författaren C F Meyer, och det finns med i Freuds sena skrift *Moses och monotheismen*.

Donald W Winnicott, ett sedan länge välkänt namn i Sverige, är en av förgrundsgestalterna inom barnpsykoanalysen. En hel rad av hans skrifter finns översatta till svenska men inte tidigare någon ”squiggle”. Här publicerar vi en sådan under titeln *Krumelurleken*. Henri Michaux skildrar i en poetisk essä barnets upptäcktsresa genom tecknande och fantasier.

Intresset för barn- och ungdomsanalys är stort i Sverige och detta märks inte minst av att tre svenska psykoanalytiker lämnat nyskrivna bidrag till detta nummer av *Divan*. AnnaLena Isaksson ger inblickar i hur barn i den psykoanalytiska situationen utvecklar och använder symboler. Johan Norman låter oss följa honom i hans arbete med psykoanalys av det späda barnet. Han tar i hög grad sin utgångspunkt i Wilfred Bions tänkande och har utvecklat en alldeles egen teknik för att förstå och närma sig ett mycket litet barn som av olika skäl har svårigheter att närma sig världen och knyta an till sin mamma. Agneta Sandell beskriver hur en psykoanalys av ett latensbarn kan gestalta sig – ett barn med stor förmåga att formulera sina svårigheter. Hon skriver om analysens återvändsgränder och hur man hittar ut ur dem.

Psykoanalytiker har sitt perspektiv på barn och barns inre värld – dock kan de vara ganska olika – men hur har vår syn på barndom och barns behov sett ut under tidigare århundraden? För att få svar på den frågan har vi bitt Claes Ekenstam att bidra till detta nummer med en artikel om spädbarnets idéhistoria.

Agnes Mesterton ger en inblick i två unga flickors tankevärldar och lekar. Ulrika Milles skriver om den ideologisering som sker i kärlekens och föräldraskapets namn, hur kulturen kallar på oss som kvinnor och män, mödrar och fäder.

Konstnären Anna Höglund, välkänd barnboks-författare med en hel rad bilderböcker bakom sig, har gjort illustrationer till detta nummer av *Divan*.

Cindy Sherman är aktuell genom att hon utnämnts till 1999 års Hasselbladspristagare. Hon bidrar här med en bild ur sin nyligen utförda svartvita serie av dockor.

Hanna Beling går på skulpturlinjen på Konsthögskolan i Stockholm. En av hennes

viktigaste modeller är dottern Stina, vars yttre drag och väsen har inspirerat till en undersökande lek med äldre tiders bildkoder och fantasier. Vad är en liten flicka, för sig själv och för andra? Vad vore barnet, och konstnären, utan tillgång till leken?

1999 visade Lillemor Borenius installationen *Transition* på Norrtälje konsthall, omfattande tjugo svartvita fotografier med motiv som sökte gestalta det laddade rummet för det lilla barnets lek och fantiserande. Lillemor Borenius knyter an till D.W. Winnicotts utforskande av det rum där inre och yttre glider samman, den magiska plats där övergångsobjekten lever – så länge deras laddning varar.

AnnaLena Isaksson, psykoanalytiker med lång erfarenhet av barn- och ungdomspsykoanalys, har varit gästredaktör i detta nummer av *Divan*. Nina Weibull har medverkat som bildredaktör.

Cecilia Annell
AnnaLena Isaksson
Agnes Mesterton

Anna Höglund, teckning.